

1. Porządek jak na Olimpie. Grupa podmiotu i grupa orzeczenia

a) 1. Cele lekcji

i. a) Wiadomości

1. Uczeń przypomina sobie i utrwała wiadomości dotyczące podmiotu i orzeczenia.
2. Uczeń wie, co to jest związek wyrazowy w zdaniu.
3. Uczeń zna związki, jakimi są: grupa podmiotu i grupa orzeczenia.

ii. b) Umiejętności

1. Uczeń potrafi:
  - wskazać oraz nazwać podmiot i orzeczenie,
  - podzielić zdanie na grupę podmiotu i grupę orzeczenia,
  - utworzyć grupę podmiotu i grupę orzeczenia.
2. Uczeń rozumie relacje oraz znaczenie między członem nadrzędnym i członem podrzędnym (rysuje graficzny obraz tych zależności).

b) 2. Metoda i forma pracy

pogadanka, ćwiczenia wprowadzające i utrwalające, elementy wykładu

c) 3. Środki dydaktyczne

tablica, kolorowe flamastry, ksero z ćwiczeniami

d) 4. Przebieg lekcji

Nauczyciel objaśnia, co to jest związek wyrazowy w zdaniu. Mówi o tym, że to taki zespół wyrazów, którego elementy (człony) łączą się w stosunku niewspółrzednym. Związek wyrazowy składa się z członu nadrzędnego i podrzędnego, np. piszę (co?)← list.

Nauczyciel tłumaczy, że „list” określa wyraz „piszę” (jest podrzędny w stosunku do niego, stąd kierunek strzałki – od podrzędnego do nadrzędnego). Wyraz określany jest nadrzędny, a określający podrzędny.

Nauczyciel prosi o wskazanie podmiotu i orzeczenia w zdaniach, które zapisuje na tablicy. Prosi uczniów, aby postarali się określić, jakie to zdanie (rozwinięte czy nierozwinięte) oraz podkreślić podmiot jedną kreską, a orzeczenie – dwiema.

Tomek idzie.

Basia pobiegła.

Słońce świeci.

Gwiazda spada.

Mama zasnęła.

Nauczyciel zapisuje na tablicy:

Orzeczenie to.....(czasownik w formie osobowej)

Podmiot to.....(rzeczownik w mianowniku)

Następnie prosi dwóch uczniów, aby wyjaśnili (przypomnieli) definicję podmiotu i orzeczenia.

Nauczyciel zapisuje ćwiczenie. Uczniowie rozwiązują je w zeszytach.

Ćwiczenie 1. Z podanych niżej rozsypanek wyrazowych ułóż zdania. Podkreśl w nich podmiot i orzeczenie (wykorzystaj kolorowe flamastry, aby odróżnić podmiot od orzeczenia).

- a) mi, Marek, w, nauce, pomógł, wspaniałomyślny
- b) mleko, mój, lubi, szary, mały, ciepłe, kotek
- c) bała, Marysia, czas, się, jakiś, naprawdę, przez
- d) o, rodzice, mnie, się, niepokoi

Nauczyciel pyta uczniów, jak rozumieją terminy: grupa podmiotu i grupa orzeczenia. Następnie uczniowie zapisują do zeszytu notatkę:

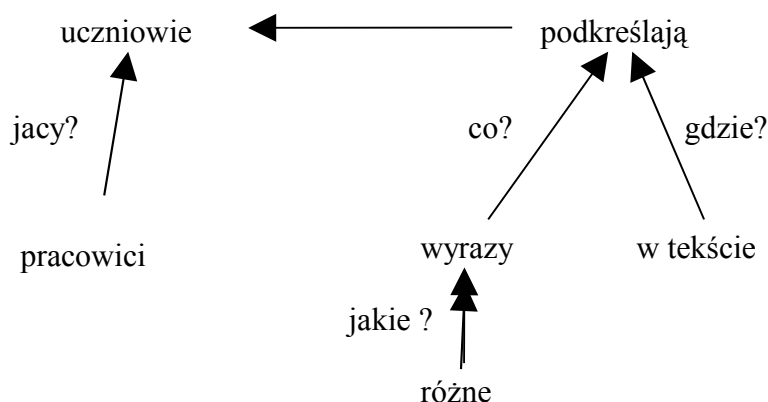
Grupa podmiotu – podmiot i określające go wyrazy (określenia).

Grupa orzeczenia – orzeczenie i określające go wyrazy (określenia).

Ćwiczenie 2. (kolejni uczniowie wykonują polecenie przy tablicy, reszta klasy przepisuje zadanie do zeszytu) Podkreśl podmiot i orzeczenie. Oddziel grupę podmiotu od grupy orzeczenia.

- a) Mała, zwinna wiewiórka wygląda zza zielonych krzewów.
- b) Biedny Syzyf wtacza pod górę ogromny kamień.
- c) Odważna dziewczynka wspina się na wysokie drzewo w ogrodzie.
- d) Mały kundelek zabłąkał się w ogromnym mieście.
- e) Mój najlepszy przyjaciel wyjechał do zimnej Norwegii.

Uczniowie dostają na kartkach ćwiczenie 3. Nauczyciel prosi jednego z uczniów o odczytanie zadania i zapisanie na tablicy wybranego zdania. Uczeń ma za zadanie podkreślić podmiot i orzeczenie, oddzielić grupę podmiotu od grupy orzeczenia i za pomocą strzałek przedstawić relacje między wyrazami w zdaniu (należy zapisać pytania przy właściwych strzałkach). W razie wątpliwości uczeń korzysta z pomocy nauczyciela.

Nauczyciel prosi jeszcze kilku uczniów o wykonanie tego zadania. Każdy z nich rysuje wykres wybranego przez siebie zdania.

e) 5. Bibliografia

1. Gierymski K., *Gramatyka na bardzo dobry*, Gram, Warszawa 1993.
2. Nagajowa M., *Słowa zwykłe i niezwykłe*, WSiP, Warszawa 1995.

f) 6. Załączniki

i. a) Karta pracy ucznia

Ćwiczenie 3.

Rozwiń grupę podmiotu, dodając dowolny wyraz.

- a) Wszyscy .....sąsiedzi dobrze się znają.
- b) .....korale Ani bardzo się podobały.
- c) .....małżonka zapomniała o pogrzebie.

Rozwiń grupę orzeczenia.

- a) Tata Marka łowi.....
- b) Pracownicy uczniowie podkreślają w tekście.....
- c) Wyjątkowo smaczna ambrozja dawała bogom.....

ii. b) Zadanie domowe

Wyszukaj z wybranego tekstu mitycznego (z podręcznika) cztery zdania pojedyncze. Podkreśl podmiot i orzeczenie, wskaż grupę podmiotu i grupę orzeczenia. Zrób wykresy do tych zdań.

g) 7. Czas trwania lekcji

45 minut

8. Uwagi do scenariusza

Lekcja może być przeprowadzona w IV lub V klasie szkoły podstawowej.